

אל כוכבי הלכת

מרוסית: ז. אריאל, עפ"י פ. קלושנצב, הציורים לפי מקור רוסי: לורבר שרגא, הוצאת "מסדה", תל-אביב, 1961.

הספר שלפנינו מתכוון להיות ספר-מדעי לילדים, המנסה להשיב על השאלה: כיצד להגיע אל כוכבי הלכת? בהתחשב עם גיל קוראיו הצעירי, רים, משתדל המחבר ליצור גם אווירה רגשית במקצת כלפי הנושא. עם זאת אינו מתרומם לדרגת תיאוריהם מלאי-הרגש של כותבי-האגדות ומחברי הסיפורים הדמיוניים. לעומת זאת מצליח הוא להסביר פרטים חשובים, פיזיקאליים וטכניים, בשפה קלה-מדעית ומוביל את הקורא הצעיר מפרט אל פרט ברציפות מעניינת ומשכנעת.

יש להצטער על שלעתיים נתפס המחבר להסבר-שליקטיש. למשל: העוול בעולמו של הקדוש-ברוך-הוא הנו בכך שכוכבי-הלכת אינם שווים בגדלם! — זהו הסבר, שאפילו נקבלו רק כדרך כתיבה, לא נחפה על חוסר-ההגיגון שבו ואף, אם תרצו, — על הצד הבלתי-חינוכי שבו: וכי אסון הוא זה להיות קטן יותר? —

נזכרת אני באגדה התלמודית היפה על המאור הגדול והמאור הקטן. אכן, חכמינו ראו נכוחה ואף הצטיינו בחוש הענווה הגדולה, ובכך גם כוחם החינוכי. דווקא לירח הקטן הורה הקב"ה: "לכי ומשלי ביום ובלילה".

ובדברנו בצדו החינוכי והבלתי-חינוכי של הספר יש לציין לשלילה גם את סימו: "ואתם, ילדים, אם ימצא בכם אחד שיקדיש עצמו לכיבוש החלל, לכיבוש הקוסמוס, אין כל ספק שלא יתחרט על-כך". — ראשית, מנין לנו הבטחון בכך? ושנית, אין, לדעתי, לעורר למעשים מסוג זה ולהמליץ עליהם בפני ילדים, מעשים כאלה ינבעו ממילא מן המציאות, אם נרצה ואם לא נרצה; וכן יהיו כרוכים בהכרח אישית פנימית, שאיננה תוצאה של הכוונה (כ' שוואית).

מעדיפה אני להגיש לילדינו אגדות, אשר בכוחן להזין אותם בחשיבה נכונה ובתחושה של שלוה נכונה; כי הכוח, "הטכני" יסתער עליהם ממילא, ללא מנוס.

שפת התרגום שוטפת ונוחה לקריאה.

יפה קרינקין

כים" וה"הרפתקאות נועזות" המסכנים, לפעמים, ספרי-ילדים טוב. ה"תחבולה" הספרותית היא פשוטה: מלך רע בשם בלע שולט על ממלכה אדירה. זהו מלך רע. רע-מאוד. "רשע". אבל הוא אינו אשם; בכול אשמה, בעצם, בדידותו. אשמים גם האזרחים המקלסים את שמו ויראים אותו מפני שהוא "מלך". והוא, האדם, מחפש לו ידיד-של-אמת. שלא יידע גדולתו. ידיד זה נגזל מאלמנה אחת עדה — ומובא אל הארמון. לא, חמדן הילד, הגואל הקטן, אינו יודע "חכמות" — ובעזרתו מוצא המלך הנורא ניחומים. בעזרת חיובו ומעשיו ותעלוליו הופך הוא את עורו. והסוף? — הסוף צפוי מראש: הוא נושא לו לאשה את האלמנה עדה וחמדן נשאר בארמונו, כבנו. והכל בא על מקומו בשלום.

כאמור, אין זה ספר "מסובך". מוסר-ההשכל שלו הוא פשטני מאוד — ואעפ"כ נוגע ללב. אמנם, השפה היא מליצית מדי לטעמי, אבל כל זמן שאינה פוגעת בשטף שבקריאה, אין בה טעם לפגם. גם ציורי לואיזה הם נלבכים בקווייהם הצדינים. אין פלא, איפוא, שספר זה זכה כבר למדורתו השלישית.

משה ב"ש

משלי אזופוס ולאפונטין

עברית: שרה יפה, ציור הכותרות: שרגא לורבר, הוצאת "מסדה", 1961.

לילדינו הוגש מבחד קטן ונאה מיצירותיהם של המשלים הגדולים. ברובם הם זכורים לנו משנות הילדות, ולא כספרי קריאה מיוחדים, אלא כמשולבים בכרסטומאטיות, בין פרקי סיפורת וקטעי שירה. הרבה דברים נשכחו מאז, אך עדיין שמור בזכרונו הדושיח החריף בין הצרצר העצלן ובין הנמלה החרוצה. כן חיה לנגד עינינו תמונת הגשר הצר, ששני תיישים ניצבים עליו ונלחמים זה בזה בעיקשות על זכות-המעבר הראשונה, עד ששניהם נופלים המימה. וכך גם משלים אחרים, שיש בהם חכמה ושגינות ונוי, ואילו מוסר ההשכל צפון בסיפור המעשה הקצר, המשעשע ומהנה כשלעצמו.

מתוך המבחר ניתן גם לעמוד על גלגולי המשלים מארץ לארץ ומלשון ללשון. יש ביניהם שמקורם עברי (התלמוד והמדרש) או עבריייווני משותף.

הספר הופיע ברוב הידור. חכמה מפוארה בכלי מפואר.

י. צח